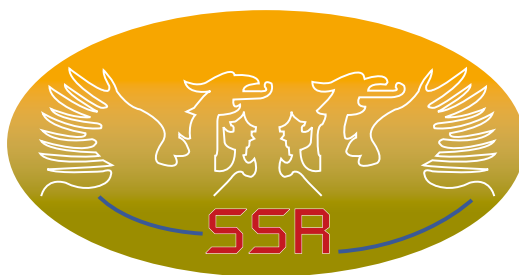

de Ovend

STELLINGWARFS TIJDSCHRIFT

52e jaorgaank no. 6 | december 2024

Kolofon

De Ovend wdt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte en komt zes keer in et jaor over de heerd bij de leden/ab. In dit blad verschienen bijdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taekunde, volkskunde, geschiedenis en taebeweginge.

Redaktie Kjest Herder en Henk Kroese

Buro-redakteur Abel Darwinkel

DTP en omslag BVK grafisch vormgever, Haulerwiek

Drok Printbase, Sunt-Jehannesge

Adres Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Willinge Prinsstraote 20,
8421 PE Berkoop/Oldeberkoop
Till. (0516) 451108

**Eupeningstieden
administraosie** Deensdag t/m donderdag: 9.00 ure tot 16.00 ure
Overleg mit aandere mitwarkers kan allieand nao tillefonische ofspraoke

E-mail info@stellingwarfs.nl

Webstee www.stellingwarfs.nl

Ok te volgen op

Lidm./Ab. € 25,00 in et jaor
Opzeggen kan schriftelik tot ien maond veur et begin van een ni'j jaor

Losse nommers € 5,00

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

De Stellingwarver Schrieversronte het per 1 jannewaori 2012 een kulturele ANBI-staotus. Kulturele ANBI nummer: RSIN 3396630. Dat betekent dat bij een gift an oonze stichting et bedrag verhoogd wdt mit 25%, tot een maximum van € 1250,00 in et jaor. Giften bin oftrekber, as die meer as 1% van jow inkommen binnen.

INHOOLD

Eupening

Jaegers

Klaas van Weperen

Kesteel Karlstein

FOTO'S/OFBELINGS

Omslag: Kjest Herder

- 4, 5, 21 Lenus v.d. Broek
6, 10 Privéarchief Wilm Rakers,
Nodhoorn-Hesepe
8 Wikimedia Commons/
Gouwenaar
9 Privéarchief Berta Radicke,
Uelsen: naolaotenschap
Karl Sauvagerd
12, 13 Johan Veenstra
16, 29, 30 Harmen Houtman
3, 17,
18, 19 Kjest Herder

- 2 **Abel Darwinkel**
Et veuroffien
- 4 **Van de redaktie**
Oolde gebouw Schrieversronte officieel ofsleuten
- 5 **Van de redaktie**
Eupening ni'je gebouw Schrieversronte
- 6 **Chris Canter**
Arnold Rakers: ideoloog van de Nedersaksische
Beweging
- 11 **Attie Nijboer**
Winterparredies (gedicht)
- 12 **Johan Veenstra**
Jaegers, viskers en streupers
- 14 **Willem Jan Teijema**
Een eerpel is gien meenske (*gedicht*)
- 15 **Sjoukje Oosterloo**
Slimste mem (*verhael*)
- 17 **Kjest Herder**
'Ik doe gien dingen waor ik gien energie van krieg!' (*interview*)
- 20 **Van de redaktie**
Ni'je vertaeling Nederlaans kienderboek
- 21 **Van de redaktie**
Stellingwarver optreden Klebienders veur
bewoners woonzorgcentra
- 22 **Harmen Houtman**
'Oolde zaoterdag' (*gedicht*)
- 23 **Jan Koops**
Ark veur karkewark - 7
- 25 **Kjest Herder**
Kroonjuwelen (*verhael*)
- 28 **Van de redaktie**
Twie zaoterdaegen Kursus Stellingwarfs
- 29 **Harmen Houtman**
Rondom Kast
- 32 **Abonnement**

Wij zitten in de tied van de duustere daegen veur et Kastfeest. Vanzels een goeie tied om es even De Ovend te lezen, mar ok een goed mement om es even weeromme te kieken.

En as ik even een peer maond weeromme gao in de tied, dan daenk ik vot-en-daolik an de prachtige eupening die wij in oktober had hebben! Een protte meensken kwam naor oons ni'je gebouw om et es even te bekieken. De beide wethoolders Jelke Nijboer en Roelof Theun Hoen hebben et ni'je gebouw gezaemelik eupend en daornao weren d'r mooie veurdrachten en meziek. D'r was ok even ommedaenken veur oons oolde gebouw. Mit warknemers, vrij-willigers en bestuursleden hewwe ofscheid neumen van Willinge Prinsstraote 10. Dat dee best een betien zeer, mar de Schrieversronte moet veuruut in de tied. En as ik weerommekiek op et jaor 2024, dan daenk ik ok an de mooie dingen diew veur de Stellingwarver kiender maekt hebben. De meziekveurstelling *Luuster even* die veur de basisschoelen opvoerd is, et tiedschrift *Wiesneus* die alle kiender in feberwaori kregen hebben, et kienderboek *Ieken was hier* die an alle kiender van groep 8 kedo geven is en de lessen over Stellingwarfs en meertaelighied an alle brugklassen van et Stellingwarfkollege. In 2025 gaow die lessen trouwens ok geven op et Lindekollege.

In disse Ovend vanzels verhaelen, gedichten en ni'js, mar ok een interview van Kjest Herder mit veurzitter Klaas van Weperen, die nao dik zeuven jaor vrotten veur de Schrieversronte d'r mit ophooft. Now wij in et ni'je gebouw zitten, en et oolde gebouw verkocht is, kan hij mit een gerust hatte de veurzittershaemer overdregen.

Veur ankem jaor hewwe as Schrieversronte weer een protte mooie plannen, wij gaon ok in 2025 weer hadde an et wark veur de Stellingwarver tael en kultuur. Ie lezen d'r over in De Ovend.

Naemens de redaktie van De Ovend weens ik jim plezierige kastaedagen, een goed uutaende en een gelokkig ni'jjaor toe.

Waor het onze fotograaf him
now weer verschaansd?
Bin ie wel es in et dörp west
waor dit beeltien staot?
Aj' weten waor as et is;
schrief dan mar gauw naor
info@stellingwarfs.nl onder
vermelding van foto De
Ovend nummer 6. De winner
krigt een mooi boek.
De foto van Ovend nom-
mer 5 was van Kasteel Olt
Stoutenburght in Blesdieke.
Et boek gaot naor Riekes
Uneken uut Appelsche.

Van de redactie

Oolde gebouw Schrieversronte officieel ofsleuten

Vlak veur alle feestelikheden van de eupening van et nije gebouw van de Stellingwarver Schrieversronte hebben warknemers, vaaste vrijwilligers en (oold)-bestuursleden et oolde gebouw an de Willinge Prinsstraote 10 officieel ofsleuten.

Et gebouw was in 1997 eigendom wodden van de Schrieversronte en vule meensken van et eerste uur hebben daar hiel wat voetstappen liggen. En ofscheid nemen dot altied een betien zeer. Fettje Alten, oold-ponghoolder, drijde symbolisch de deure op slot en Schrieversronte-vrijwilliger Hendrik Betten het de Stellingwarver vlagge naor beneden haeld. Et was een emosioniel mement, mar gelokkig kan ok elkeniene van disse trouwe groep vrijwilligers bliede wezen mit et nije gebouw.

Fettje Alten en Hendrik Betten haelen de vlagge naor beneden.

Eupening ni'je gebouw Schrieversronte

De Stellingwarver Schrieversronte het ofgelopen zaoterdag et ni'je gebouw an de Willinge Prinsstraote 20 in Berkoop feestelik eupend.

De beide kultuurwethoolders Jelke Nijboer van Ooststellingwarf en Roelof Theun Hoën van Weststellingwarf eupenden et ni'je gebouw deur een pepieren ofscheiding vot te trekken.

Daornao weren d'r toespraoken van de beide wethoolders, Schrieversronte-veurzitter Klaas van Weperen en direkteur Abel Darwinkel. De middag wodde an mekeer praot deur Jan-Berend van Elp.

Nao de officiële eupening kwamen d'r een protte meensken naor et eupen huus. De bezuikers geneuten van een mooie middag mit veurdrachten, meziek en een rondleiding deur et ni'je gebouw. Elkeniene was enthousiast over et ni'je onderkommen waor de Stellingwarver Schrieversronte de toekomst mit vertrouwen tegemoet zien kan. De Schrieversronte is alle weken eupen van maendag tot en mit donderdag.

Aj' as veriening ok es een rondleiding willen deur et ni'je gebouw mit anslutend een lezing over et Stellingwarfs en et wark van de Schrieversronte, kuj' et beste even kontakt opnemen mit de Schrieversronte: 0516-451108, of info@stellingwarfs.nl

Chris Canter

Arnold Rakers: ideoloog van de Nedersaksische Beweging¹

Arnold Rakers (1903-1965), ideoloog en inspirator van de Nedersaksische Beweging van de jaoren vieftig, leefde uut de giest van et gemeenschappelijke levend an weerskaanten van de greenze.

'Wel Plat praoten kan, kómp nooit óp de gekke idee, dat door óp de aandere kaante van de grenze zo'n gewoon "boetenland" lig, woor ie meer verdreet as plezeer van hebt!' Een uutsprake van onderwiezer, taelwetenschopper en taelstrieder Arnold Rakers (1903-1965) uut Nodhoorn in de Graofschop Bentheim. Hij is lange tied vergeten, mor in de jaoren vieftig was hij een drievende kracht in de Nederlaans-Duutse 'Nedersaksische Beweging'. De wat? Ja, ok disse beweging is vergeten. Et begrip ver-

wis naor een storm van aktiviteiten tussen 1953 en 1959, onderneumen deur volk in Noordoost-Nederlaand en angrenzend Duutslaand (Oostfrieslaand, Emslaand, Graofschop Bentheim, Mönsterlaand), om 'e gemeenschappelijke Nedersaksische tael nij vuur in te poesten.

Rakers was de theoretikus en ideoloog van de beweging. In zien kiek vormen de Nedersaksischaelige regio's an weerskaanten van de greenze een olde kulturele

1) Dit stok is een saemenvatting van mien lange bijdraege 'De Moderspraake is 't beste, wat God us geven hef. Arnold Rakers als Prophet der Nedersaksischen Beweging' in de *Emsländische Geschichte*, Band 31, 2024. Disse saemenvatting is eschreven in et Stellingwarfs van de Kop van Overijssel.

ienheid, onnatuurlikerwieze deur de greenze escheiden. Allewel bestuurlik binnen respektievelik Nederlaand en Duutslaand, mos disse ienheid tot heur recht koemen in een ni'j, nao-oorlogs, verenigd Europa: een Europa van de regio's.

Rakers veur, tiedens en nao de Tweede Wereldoorlog

Mit de Tweense schoelmeister Wilm Dingeldein trok Rakers rond om 'e tael van de Graofschop Benthem en Twente te onderzeken en vergelieken. In 1932 promoveerde hij in Marbörg op *Die Mundarten der alten Grafschaft Bentheim und ihrer reichsdeutschen und niederländischen Umgebung*. Uut zien wark sprak een giest van bliede verwondering en betrokkenheid, die in de dreuge taelwetenschap vaeke ofwezig was. Taelkundige G.G. Kloeke zien theorie van de Hollaanse expaansie (de verbreding van Hollaanse taelinvloeden naor et oosten vanof de zestiende ieuw) trok Rakers deur naor de Graofschop Benthem. Op zien beurte bouwde de taelkundige Klaas Hanzen Heeroma voort op et wark van Rakers veur zien theorie van de Westfaalse expaansie, de eerdere verbreding van Westfaalse taelinvloeden naor et laetere Oost-Nederlaand. An de universiteit van Marbörg onderwees Rakers Nederlaans, mor et poletieke klimaot wodde hom te broen, en in 1933 wisselde hij et universitaire levend omme veur een betrekking as leraar an een dörpsschoele in de Graofschop.

Op 9 meie 1940 was e as soldaot onder de troepen in et dörpien Wielen, an de Nederlaanse greenze. In de oorlog warkte e in Nederlaand en Duutslaand as militair vertaeler en tolk. Laeter vertelde e dat e Nederlaanse soldaoten had weten te waorschouwen veur de anstaonde Duutse inval. Zien jongere Tweense kammeraod, de laetere perfester Nedersaksisch Hendrik Entjes, gonk disse bewering nao en stelde vaste dat die klopte.

Van 1948 tot 1954 was Rakers lektor Nederlaans an de universiteit van Mönster. Mor hij kreeg gien vaste anstelling en kwaamp niet terechte mit et organisorische wark det van perfesters verlangd wodde. Zo gonk e vanni'js weeromme naor de Graofschop, daor as e hom sterk maekte veur Nederlaans as schoelvak.

Heimat en regio

Over de gröppe had Rakers kontakten die heurzels 'regionalisten' nuumden. Zij ieverden veur de ontwikkeling en emancipatie van de noordoostelike perveensies, die d'r volgens heur in alderhaand opzichten bekaaid vanof kwamen vergeleken bij et westen. Sommige regionalisten hadden een meer ekenomische insteek, aanderen een meer kulturele, en ie hadden d'r die heur specifiek inzetten veur de Nedersaksische tael. In 1953 kwaamp d'r nao jaorenlange stried een leerstoel veur Nedersaksische tael en letterkunde an de Rieksuniversiteit Grunningen (RUG). D'r was weerstaand ewest van lu die mien-den dat et Nedersaksische regionalisme völkische en separatistische, Grootduutse gevulens anwakkeren kon. De regionalisten zelf beklemtoonden dat ze veuruutkiekend waren en niet van Blut und Boden. Een aander speerpunt van 't regionalisme was een Oost-Nederlaanse radiozender. Dissend kwaamp d'r in 1959 in de vorm van de Regionale Omroep Noord en Oost, mor et andiel Nedersaksisch vonnen goenend teugenvallen.

Rakers op zien beurte was onder invloed van Duutse filesopen begiesterd deur et begrip van de 'Heimat', de streke daor a'j joe thuisvulen – in zien geval de Graofschop Benthem en in briede zin alle Nedersaksischtaelige gebieden. Veur de Nederlaanders – die dit begrip ja niet gebuiken – vertaelde hij dat as de 'regio'. Zo kon e ansluten bij de ideeënwereld van de regionalisten en konden zie de krachten bundelen.

'Wat riep en guud is, krig gen ene kapot'

Rakers leerde Wilm Diemer kennen, een Grunninger die as leraar Nederlaans in Eanske woonde. De duzendpoot Diemer, die ok uutgever, schriever en radiomaeker was, had een bezunder talent veur netwerken en organiseren. Hi'j wodde egrepen deur Rakers zien visie. In 1953 organiseerde hi'j mit Rakers en de Dreense taelkundige Jan Naarding een eerste 'Nedersakisch symposium', dat plaesevon in een butengebouw van et vroggere Tweense riddergoed 't Everlo. Deur Rakers zien bemiddeling was d'r ok volk van onder meer de Heimatverein der Grafschaft Bentheim en et Emslandske Sellskup.

In zien veurdracht zee Rakers dat de Moderspraoke – zo nuumde hi'j et Nedersakisch – niet allennig de tael van de moeder

is: zie is zelf een moeder. Zie mot veur sprekers een 'thuuskoemen' wezen en mot bevorderd wodden deur zowel geleerden as niet-geleerden. De toeheurders waren biester onder de indrok van Rakers zien kiek op 'e zaeken en charisma. Mit et Everlo-symposium kwaamp een beweging op gang die van et Nedersakisch een levenskrachtige kultuurtael maeken wol, zoas elokt was veur et Fries en Afrikaans. Rakers was optimistisch: 'Wat riep en guud is, krig nun gen ene meer kepot!'

End 1954 richtte de dichter Simon van Wattum, kranke over et gebrek an literaire kwaliteit in de Grunninger letteren, et tweemaandelikse literaire tiedschrift *'t Swieniegeltje* op. Veureerst wodde et eprissenteed as een Grunnings tiedschrift, mor toch ston et van meet of an open

In et bouwhuus van de veurmaolige Tweense havezate 't Everlo von end 1953 een Nedersakisch symposium plaese. Rakers zien veurdracht door inspireerde de storm van aktiviteiten die bekendstaon as de Nedersaksische Beweging.

veur schrieverijje uut de aandere Nedersaksische kontreien van Nederland en et Duutse greensgebied. Dit blad wodde de onofficiële spreekbuus van de Nedersaksische Beweging. An Stellingwarfs warkston beveurbield in et leste nummer van 1956 H.J. Bergveld zien verhael 'De oolde pook', ekeuzen as beste inzending uut de Stellingwarven veur een *Swieniegeltje*-verhaelenwedstried.

Stried föör de Moderspraake

In 1955 volgde een tweede Nedersaksisch symposium, eholden op huus Vosbargen van de RUG. Hier wodde een nije, gemenschoppelike schriefwieze veur et Nedersaksisch van Nederland en Duutslaand aneneumen: de deur Rakers en Naarding ontworpen Vosbargenschriefwieze. Zo konden schrievers uut onderscheiden regio's in de beide lanen mekaere lezen en inspireren, was et idee, en zol d'r een klimaat van literaire kwaliteit ontstaon kunnen.

Ok wodde de Sassische Schrieversbund opericht, een dakverbaand veur de schrieverskringen die in die tied as paddestoelen uut et vene, de klaai en et zaand scheuten: de Drentse Schrieverskring (1953), de Grunneger Schrieverskring (1956), de Schrieverkring an Ems un Vechte (1956, veur et Emslaand en de Graofschup Benthem) enzowieder. Bij de oprichting van de bond, in et Tweense Maarkel in 1955, höld Rakers een gloedvolle rede, die deur de uitgever van *'t Swieniegeltje* uutegeven wodde as *Stried föör de Moderspraake*. In dit manifest verklaort Rakers: 'Wi staot nog nig es in 't begin van wat d'r kummen mot: de "Sassen-Renaissance", de "Weddergeboorte" van usse Moderspraake.' Ok viej d'r een aforisme in dat nog lange tied bekend bleef: 'Wel geregeld plat praott, kump faste in 'n himmel (of dee löö in 'n himmel kumt, dee niks as düüts of hollands doot, dat wee'k nog nig).' Zien passievolve appèl

inspireerde een bulte volk om heur in te zetten veur de Nedersaksische zaeke.

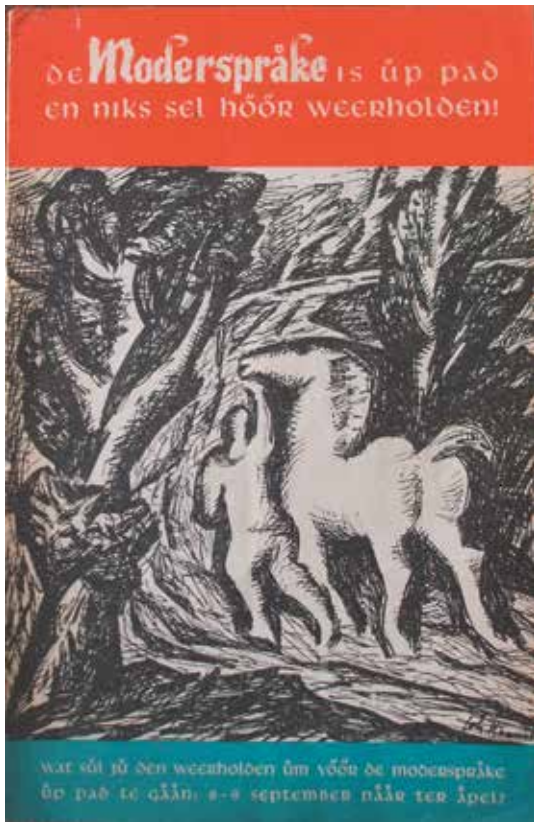

Kopstokken van de Nedersaksische Beweging bij de première van Bernd Uphus zien tenielstok De dröge Jan, Möppen, Emslaand, 1956. Van links: Wilm Diemer, Maria Mönch-Tegeer, Bernd Uphus, Christa Brinkers, Arno Piechorowski-Kregemeyer, Karl Sauvagerd.

Wiedere waopenfeiten van de Nedersaksische Beweging waren onder meer de opvoering veur een Duuts-Nederlaans publiek van et tenielstok *De dröge Jan*, eschreven deur de Emslaander Bernd Uphus, et initiatief om een monument op te richten ter herinnering an de Slag bij Aone van 1227, nauwe saemenwarking mit hoogleraar Nedersaksisch Heeroma en zien Nedersaksisch Instituut an de RUG, en de oprichting van warkgroep De Junge Graofschup. Disse warkgroep, mit Rakers as veurzitter, verzorgde de uitgave van Karl Sauvagerd zien dichtbundel *De Tied blif Baas* in de Vosbargenschriefwieze.

Kein Taol of Teeken

In 1956 wodde een tweedaegse Nedersaksische studiekonferensie in Troapel, Grunningen eholden, mit zo'n honderd dielnemers. De saemenkomst wodde opeleusterd deur een karkdienst in et Oostfries en deur zang. In dit jaor was de Neder-

Uutneudiging veur de Nedersaksische studiekonferensie van 8 en 9 september 1956 in Troapel, Grunningen.

saksische Beweging op een heugtepunt en begonnen zels Friestaelige aktivisten d'rvan op te kieken. Mor achter de schaar-men was d'r drokte.

Rakers was bi'jtieden depressief en was dan niet in staot omme te kommuniceren. Uphus schreef in 1956 an Arno Piechowski-Kreggemeyer, een Nodhoorner die sekretarieel wark veur de beweging deu: 'Midde März häbb ick 'n langen Breef an Rakers stüürt, man he häff kein Taol of Teeken as Antwoord gäwen.' Diemer kon slim verkeerd wezen wanneer Rakers zien veurdrachten en artikels niet goed veurbereid had. Daorbij kwaamp nog een aander heikel punt. Diemer was bereid om instaansies en overheden, ok in Duutslaand, liekuut om centen te vraogen veur

et organiseren van de symposia. Veural de leden van et Emslandske Sellskup, mor ok de Graofschoppers, mienden dat hij dat te direkt deu. Rakers schreef: 'In Dүүtschland besűnders stot de afgekorte menere van geldfragen en ok et geld-fragen bie dus-end instanties slim af.' Diemer legde dit uut as slapte.

't *Swieniegeltje* had nooit subsidie ekregen; ok waren d'r niet genog schrieversbijdraeges en abonnees. In Duutslaand was de ofnaeme beparkt, waordeur et in et lest veural een blad veur Noordoost-Nederland was. Et striedersvuur en de grootse visie van de ofgelopen jaoren, stelde de redaktie vaste, past niet bij de Nedersaksische kontreien. In 1959 kwaamp et leste nummer uut. Een jaor eerder was een tweede Nedersaksisch tiedschrift veur Nederland en Duutslaand opezet, *Moederspråke* en *Nåberschűp*. Dit blad mos d'r nao zes nummers mit uutscheiden wegens slimme ziekte van de oprichter, de Twent Gerhard ten Holt. Twee niet-literaire Nedersaksische tiedschriften uut die tied wussen et ondergaon van de beweging te overleven. *De Moespot*, in 1958 opericht veur schrieveri'je uut Overiessel en Gelderland, lop nog altied. En et Dreense *Oeze Volk*, begund in 1956, leeft seens 2016 in een modern jassien wieder as de glossy *Zinnig*.

Verdan warken mit de giest

De Sassische Schrieversbund völ end jaoren vieftig uut mekaere. Wat schrieverskringen stopten nao een paer jaor; aandere bleven nog tientallen jaoren bestaon. De mieste kringen waren tussen 1953 en 1957 ontstaone, mor de Stellingwarver Schrieversronte kwaamp d'r eerst in 1972. Rakers stapte grotendiels uut de openbaarheid terogge en zocht zien treust bij zien olde liefdes, de filesofie en de theologie. In 1965 kwaamp e onverdachs uut de tied op 62-jaorige leeftied. In de decennia die volgden was et veural Entjes

die de persoan van Rakers, en de Nedersaksische storm van de jaoren vieftig, in stokken memoreerde. Vanof 2019 kwaamp geschiedkundige Helmut Lensing uut de Graafschop Benthem mit een riege artikels over disse periode, waarvan d'r twee in et *Jaarboek Nedersaksisch 2 (2021)* stonnen.

De Nedersaksische Beweging mislokte in heur streven om 'e Nedersaksische tael te redden en uut te bouwen, mor volgens Lensing hef zie toch ok vrucht edreugen: 'Die "Schrieverkringe" und die Nedersaksisch-Zeitschriften sind ... als Vorreiter für eine grenzüberschreitende Zusammenarbeit, als Brückenbauer zwischen den beiden Völkern, zu sehen. Vor allem sie brachen nach dem Krieg das Eis entlang der Grenze.' Ok bleef d'r altied een Nedersaksisch vuur smeulen: op et iene initiatief volgde hieltied weer een nij initiatief, dat vaeke bouwde op eerder wark. En Rakers zelf... over hom ku'w de woorden anhaelen die as e schreef naodat zien vrund, de Tweense taelkundige Herman Bezoen, wegeraekt was: 'Wel zien land zao leef har en d'r zao völ veur daon hef, dee warkt verdan met zienen geest.' Veur 'land' kuj hier veural ok 'tael' lezen.

Zie veur achtergronden:
https://nds-nl.wikipedia.org/wiki/Nedersaksische_Beweging
https://nds-nl.wikipedia.org/wiki/Arnold_Rakers

Winterparredies

*Dwarrelende witte vlokken,
Et liekt wel poeiersuker
Komt zomar uut de locht roegelen
Et tovert witte mussen
Op grieze, grauwe daeken
Witte toeken an de bomen
Et maekt van et grune grös
Een prachtig, haegelwit laeken!
Ik blief mar hopen en dromen
Keuning Winter gaot oons laand bestieren!
Dawwe now ok weer es
Een witte Kast vieren!
Zoe'n prachtig winterparredies
De waarme haansken en wollen sokken
Liggen al veur de griep
Wanneer kom ie dus?
Hool es op mit dat gemiep
Lever now es had bewies!
Of weej' niet meer hoe of dat moet?
Moej' et sni'jen laoten opnij uutvoegelen?*

Attie Nijboer
29 oktober 2024

Johan Veenstra

Jaegers, viskers en streupers

Via mien moeder stam ik uut een familie van jaegers, viskers en streupers. Mit mij is et wat dat anbelangt nooit wat wodden. Ik bin mit heur vergeleken een saai burgermannegien zonder kraek of smaek dat boekies schrift. Gien stoere kerel die in et veld ommestruunt en an de veldwaachter perbeert te ontkommen. Een betien een pekelhering, meer kan 'k d'r niet van maeken. As mien veurgeslaacht dit weten zol, zollen ze heur vermoedelik hielemaole ontdaon ommedrijen in et graf over et feit dat de familie in de loop van de tied mit mij zo mal in de onderwal raekt is.

Twie Nijhooltpaeïnger jaegers op petret mit twie opscheuten jongen in de vuuftiger jaoren.

Van links naar rechts: Sent Veenstra, Henk(ie) Los, Bertus van der Meulen en Wiebe van der Meer.

Mien grootvader is drie keer oppakt vanwege streuperi'je en het alle keren een schoffien in Crackstaote in Et Vene zeten. Now is dat et gemientehuus, mar et het meer as een ieuw gerechtsgebouw en Huus van Arrest (gevangenis) west. Daor het hij de Biebel lezen, hij hadde doe vanzels rejaol de tied veur zokke dingen. Laeter zee hij dat et goed wezen zol dat alleman daor

wat van wus, zolange aj't allegeer mar niet geleufden. Dit he'k allemaole van heuren zeggen. Mien moeder het et me verteld. De bewuste grootvader is op 13 jannewaori 1947 wegraekt, percies een weke nao mien eerste verjaordag. Hi'j het mij dus wel kend, ikke him niet bewust. Dat van die Biebel zal wel tegen et zere bien van mien grootmoeder west hebben, zij was slimme geleuvig en docht oprecht dat ze et nao heur dood beter kriegien zol. Zij raekte al in 1929 weg.

Mien ome Sent was ok jaeger en mien moeder scheut in de wal ok wel es veur de aorighied mit et jachtgeweer. Die vun zoks mooi om te doen. Ik taelde d'r niet naor, griezeld d'r juist van. Dat dee 'k ok van et wild dat de jaegers scheuten en bi'j oons in et vuurhokke hong. Dieren an de poten mit de koppen naor beneden. Knienen, haezen, fesanten, enten, hooltsnippen, petriezen... Wild was d'r in die tied in overvloed. Et spul gong woensdags as d'r mark was naor de poelier in Wolvege. Ik vun die dieren die je mit dooie ogen ankeken zielig. Ze heurden levendig te wezen, over et laand te draeven, in et waeter te zwemmen, deur de locht te vliegen. Waoromme deden meensken zokke aekelike dingen? Ik zol dat nooit kunnen. Visken ok niet. Ik walgde van et idee dat ze deur mien toedoen een haokien in de bek kregen. Ik gong dus ok nooit as opscheuten jonge mit de Ni'jhooltpaeinger jaegers en oonze jachthonnen Marco en Flora, mien grote kammeraoden, et veld mit in. Dat deden aandere jongen vanzels mit groot genoegien wel.

Niet alle doodscheuten dieren gongen naor de poelier, we atten zels ok vaeke wild. Mien moeder slaachtte de boel en maekte et klaor. Ik tiesde d'r mit omme en at mit slim lange tanen. We atten ok wel doeven. Ik kan d'r wel van koren a'k dat now nog moeten zol. Ik hebbe winters wel vaeke tottel- en ringeldoefies op et voer.

Roelof Oosterhof mit geweer en hond. In de familie wodde hi'j Grote Roelf nuumd. Et was een omke van mien moeder en omke Sent. D'r was ok een Kleine Roelf, dat was een breur van Grote Roelf.

le eten et symbool van de vrede toch niet op! Zo now en dan roegelden d'r een peer haegelties deur et etersbod. Krastes nog an toe. Mien ome haelde trouwens ok wel prottereier onder de dakpannen weg. Mien moeder bakte ze en hi'j at ze op. Dat he'k gelokkig nooit hoefd.

len keer bin 'k mit et veld in west en zag ik hoe een haeze of een knien votdaolik deur mien ome mit een haokien daarmd wodde. Et vieze spul bleef op et laand liggen as lekker happien veur de zwatte kri'jen. Ik hulp him trouwens wel mit et laeden van petronen. Ze wodden niet kaant en klaor kocht, de jaegers kochten petronehulzen

en alle spul waj' veerder neudig weren.
Haegel, kruut, slaghoeties, proppen, plaeties mit et keliber d'r op. De apperaoties die daarveur bruukt wodden heb ik nog. Een kruutmaotien, een proppestamper... En ik hebbe de fluities daor aj' et geluud van hatten en enten mit naoboetsen konnen ok nog. Op die meniere wodden ze lokt om dichterbij te kommen. Jaoren nao de dood van mien ome in 1968 he'k nog een bak vol poedegies haegel en kruut inleverd op et pelisieburo in Wolvege. De Ni'jhooltpaëinger jaegers bin trouwens ok een keer deur de pelisie op 'e bon slingerd omdat ze nog op 'e jacht weren op een tied van de dag dat zoks niet meer mocht. Ze weren et daor niet mit iens en Bertus van der Meulen het doe nog een brief an preens Bernhard schreven. D'r is ok bericht weerommekommen, mar hoe et percies beteed is wee'k niet meer.

Onder dienst bin 'k niet vule stoerder wodden, mar ik hebbe daor wel schieten leerd. De eerste twee maonden tiedens de opleiding in de Juliana van Stolbargkezerne in Amersfoort mit een karabijn. En doe 'k laeter bij' et 103 Geneeskundig Bataljon zat mit een pistool. Alle hospiks hebben een pistool om heurzels verdedigen te kunnen. Ik hadde veerder een prima kantoorbaentien in et Stafgebouw op et terrein van de Generaol Spoorkezerne in Ermelo. Al mit al bin 'k daor nog bevodderd tot soldaot eerste klasse, mar dat zol mar kwaollik indrok op mien veuroolden maekt hebben.

Willem Jan Teijema

een eerpel is gien meenske

d'r bin in 'e wereld
een hiele protte meensken
nog vule meer eerpels
d'r is niet tegen op te eten
hoevule gaon d'r in een meenskeleven

zovule verschillende meensken
zovule verschillende eerpels
elk zien eigen naeme
elk zien eigen kleurtien
en sommigen een betien nuver

Bildstar, een mooie rooie
niks mis mit docht ik zo
Escort, veur al jow weensken
mooi geel van kleur
Frieslander, biesterbaorlik krummelig
dot et slim best in de puree
Buggennummer Muuske, uut et zuden
komt van veer, dus lekker
Opperdoezer, oolderwets
mit mooie rondingen

elkeniene mit een eigen leven
dat eers is as dat van een aander
mit argens een bluuittied
en kiender, een protte kiender
gieniene is et zelde

eerpels weten waoras ze te plak binnen
vulen zich niet meer of beter
sturen gieniene weeromme
naor Zuud Amerike
een eerpel is gien meenske

Slimste mem

Zo, ik zal rap de boel an kaante maeken, dan kan 'k nog krek eventies om bosschoppen, regel ik in gedaachten mien pergramme. Een hottien laeter fiets ik deur et drokke verkeer naor et winkelcentrum. Et liekt wel as is iederiene toegelieke onderwegens, zo drok is et in et dörp. As ik mit muute een plakkien vien om mien fiets in 't rek te zetten, mien ik een bekend gezichte te zien.

'Hé, Martha, bin ie ok al onderwegens!' maek ik votdaolik kontakt.

'Ja, mar wat is 't vandemorgen alderheiselikste drok, vien ie ok niet?'

'Dat docht ik ni'jssies ok doe ik onderwegens was,' is mien bescheid.

'Is alles goed bij jim en hoe gaot et mit jim zeune Klaas in Grunningen, kan hij wat an et studenteleven wennen?'

'Och meenske, hi'j vuult him daor as een vis in 't waeter. We zien him nooit meer thuus. Dus gao ik d'r een hiel inkelde keer eventies an a'k te winkelen bin in de stad van ome Loeks. Meerstentieds is hi'j d'r niet, mar ik hoeve me in 't veuren ok niet te melden omreden et meneer toch nooit van passe komt. Hi'j het et op zien meniere altied raozende drok,' gnist Martha.

'Waor is hi'j zo drok mit, mit zien studie of mit de vrouwluden?'

'Daor slaoj' now krék de spieker op zien kop. Ik verdochte him d'r al een poze van dat hi'j een vaaste vrundinne hadde. Butendat had ik et stille vermoeden dat et maegien meerstal bij him inwoonde. Doe ik Klaas d'r es over an de taand vuulde, beweerde zeunlied dat et mar een losse vrundinne was, die now en dan bij him kwam te eten. Bij hoge en bij lege bezwoer hi'j me dat ze beslist et bedde niet mit him dielde.

Now wol ik zo bertaol niet wezen om a'k es een keer bij Klaas anwippe, dan zien flattien mar deursnuuien te gaon, dus bruedde ik op een meniere om aachter de waarhied te kommen.

Hi'j is now ien keer de deure uut en het daor zien eigen bedoening, daor kuj' je as mem niet meer mit bemuuien,' mient Martha.

'Kleine kiender wo'n groot, da's evenpies wennen veur een mem, vien ie ok niet?' vraogende kiek ik heur an.

Ze nikt, en zegt: 'Daor hej' geliek an, mar ik wol wel gloepende graeg et naotien van de kouse weten. Wi'j as oolden moe'n nog wel mitbetaelen in zien onderhoold, dus wil ik ok weten waor as ik an toe bin. Zodoende heb ik een smoes bedocht, en die het vule dude-likhied brocht,' gnist de bezorgde mem.

Ik worre ni'jsgierig en vraoge. 'Wat hej' daor dan op bedocht?'

Martha lacht voluut en zegt: 'Ik heb Klaas een mailtien sturd da'k van doel was om een stokmennig daegen bij him uutvanhuus te kommen. Daor hadde hi'j hielendal gien bezwaor tegen, as hi'j zien eigen gang mar gaon kon, leut hi'j me weten.

Zodoende bin ik een peer daegen naor de grote stad west en hebbe ommeraek geneuten. Grunningen het een mooi winkelcentrum, en in et museum hebbe ik me de ogen uitkeken. Wat vertier anbelangt kuj' et daor wel een stokmennig daegen uutholen,' geniet Martha zuver nog een betien nao.

'Deur mien uutvanhuzeri'je kwam ik ok mit Siska, zien vrundinne, in de kunde. Et is een hiele aorige, kreesze, meid. Braaf gong Siska iedere aovend naor heur eigen flattien weeromme, mar dat et meer was as gewone vrundschop kon'k wel an heur beiden vernemen. Et oge van een mem zicht scharp, weej' wel, en dat maekte me nog ni'jsgieriger,' gnist ze.

'Ja, dat kan'k me schoonderbest indaenken,' vuul ik mit heur mit.

'Klaas raodde mien gedaachten en zee: 'Ik zie wel wat aj' daenken Mem, mar ik verzekeer je, Siska en ik bin hiel gewoon goeie vrunden.'

Gniffelende gaot Martha wieder: 'Doe kreeg ik toch een biesterbaorlike ingeving!'

'Vertel, wat veur idee kwam d'r bij je bovendrieven?'

'Moej' heuren,' dot Martha hiel geheimzinnig. 'Een stokmennig keren bin ik bij Siska op vesite west. De laeste dag van mien uutvanhuzeri'je, bin ik eer da'k op huus an gong, nog evenpies naor Siska gaon om heur dag te zeggen. Ongemurken, doe Siska naor 't husien was, he'k doe et zulveren theelepeltien daor de K van Klaas opstaot, votstopt in Siska heur bedde.'

'Ie durven wel,' mien ik, wiels ik gespannen van et iene bien op et ere wippe.

Onverdroten gaot Martha wieder: 'Zowat een weke laeter, kreeg ik een mailtien van Klaas: Lieve mem. Ik zeg niet daj' mien theelepeltien mitneumen hebben uut mien huus. En ik zeg ok niet, daj' et theelepeltien niét mitneumen hebben, mar et blift een feit dat et lepel-tien mit mien K d'r op, vot is sund de dag dat jow votgaon binnen. Liefs, je zeune Klaas.' Ik schuddeboek van 't lachen. 'Et is krekengeliek een soap van de tillevisie,' zeg ik, wiels ik ongeduldig waacht hoe as et verhael oflopen zal.

Martha gnist: 'Eerst he'k mien zeune nog een peer daegen in et ongewisse laoten, mar doe heb ik him een mailtien weeromme sturd mit disse bosschop: Lieve zeune.

Ik zeg hielendal niet daj' mit Siska slaopen. En ik zeg ok niet daj' niét mit heur slaopen. Mar et blift een feit, dat as zij in heur eigen bedde slaopen hadde, ze et theelepeltien now al lange vunnen hadde. Liefs, je mem.'

Mit een triomfaantelike blik op heur gezichte zegt Martha: 'Now, wat vien ie d'r van, heb ik die beide daor niet mooi even te grazen had?'

Glimkende pries ik heur: 'Ie hebben et meraokelse goed oplost. Van de hiele Stellingwarven bin ie de slimste mem.'

Kjest Herder

'Ik doe gien dingen waor ik gien energie van krieg!'

Klaas van Weperen neemt afscheid as veurzitter van de Stellingwarver Schrieversronte.

De rockmeziek op 'e achtergrond maekt, dat 'meziek' oons eerste onderwarp wodt. Klaas vertelt over disse liefhebberijje en zien grote idolen; *Golden Earring*. Van zien oolders krigt hij op een goed memint op zien verjaordag de LP *Moontan*. 'Ze vunnen et verschrikkelike meziek!', zegt Klaas.

Evengoed reist Klaas deur de jaoren henne stad en laand of om ze te zien speulen; hij is nog altied lid van de fanclub.

Mar d'r is meer, zoas *Black Sabbath*, *Boudewijn de Groot* (deur Hinke), *Herman Brood*

en *Bruce Springsteen*, waor hij van hooft. 'Van Bruce krieg ik energie!', zegt Klaas. Een konsert van *Bruce Springsteen* in de *Arena* verbient zien iene liefhebberijje (meziek) vanaf de middenstip mit een aandere grote liefhebberijje; Ajax.

Op lokaol nivo is dat S.V. Oosterwolde. Hier blieven we even bij de spot. In zien jonge jaoren het hij nog gimmestiekt. In dezelde tied as dat Joop Alberda en Rinke Haanstra zo goed weren. Dat was onder leiding van Schakelaar, een slim prestao-siegerichte spiekerhadde trener. Klaas hadde een waarm kontakt mit him. Daornao, as hij uutgimmestiekt is, hooft hij kontakt mit him en zien vrouw.

In laetere jaoren is Klaas op bestuurlik nivo aktief bij de ofdeling gimmestiek van DIO.

Klaas wil kwiet dat hij - wegens zien rooie haor - wel et ien en aander mitmaekt het.

'Honderd persent zeker, da'k mien plakkien bevechten mos!' Al stond hij nooit allienig; hij hadde een protte kammeraoden. Neffens himzels hebben disse omstanigheden him vormd en bijdreugen an wie hij wodden is. Mit daordeur ok een man die invuult wat aanderen mit rood haor te vershapstokken kriegten.

As hij een kiend mit rood haor zicht, aait hij die wel es over et haor. As de oolders dat zien, zegt hij steevaaste: 'Dit wodt een echte heur! Wees trots op jow kiend!' Klaas en Hinke hebben ien kleinkind mit rood haor. Hij is lieke wies mit alle kleinkinder, mar moet d'r soms omme denken dat hij die niet krek wat meer...

Et zelde gevuul het hij bij spotters mit rood haor. Zoas Hettie van der Wouw en

Puck Pieterse (wielrensters) en de zussies de Jong (scheuvelrieden). Ze bin zien favorieten, mit omdat hij hooft van et karakter dat ze hebben. Hij herkent himzels d'r in. In doen en laoten kan hij hadde wezen, mar wel eerlik en oprecht. Rap in et nemen van besluten: *'Ik bin van et doen!'* Recht uut; recht an. Mit meensken die 'boven' him staon' redt hij him makkelik. An meensken waar hijzels 'boven' staot, gift hij altied ruimte. Muuite het Klaas mit meensken die as niet eerlik binnen.

Et boereleven zal altied zien ding blieven. Hij zegt de luxe had te hebben, een protte mooie dingen te hebben meugen doen op et bestuurlike vlak. Veural vanuut et boerebedrieftsleven. wodde hij riegelmaotig veur klussen vraogd. Al het hij ok vaeke keihard 'nee' zegd. Wegens dat hij niet wil dat anderen zien agenda bepaolen. Zokke agenda's kun him in 'e weg zitten as hij argens een mooie uitdaeging in zicht. Hij wil daar op of gaon kunnen, omdat hij hooft van et vrije ondernemerschap in de briedste zin. *'Is disse 'way of life' te linken an rood haar?'*, vraog ik Klaas. Al wodde hij somstieden konfronteerd mit lullige opmarkings, zo zegt Klaas, kikt hij niet weeromme op zien jeugd as dat die slecht was. Bij et voet-

ballen betaelde Klaas zoks vaeke dubbel en dwas weeromme. *'Dan bin'k smerig; een rotzak.'* Hij laot him niet kisten en dat dwingt ok respekt of. Al mit al het et him weerbeerder maekt, dat wet hij zeker. Zo vreug es een jongen an Klaas of hij 25 gulden verdienen wol. *'Dan moej' van rood op gruuu springen!'* Die jonge het Klaas wel even 'naokeken'. *'Want as ze mij kwetsen bin'k wél een rooie!'*

Misschien het Klaas d'r wel een positieve bewiesdrang an overhullen; positieve energie leverde et zeker op. As een bekende zegt: *'As die rooie d'r veur gaot, kiek dan mar uut!'* Dat was bij een hadloopwedstried. Die man vieterde him an en bedoelde et positief.

Mit eigen erverings in zien achterheufd het Klaas in breder perspektief altied oog veur meensken die d'r aandere uutzien / anders aord binnen. Meensken die daarom diskrimineerd wodden. Bij voetbal gebeurt zoks nogal es. Hij sprekt die lui d'r geliek op an. Meensken nemen niet meer de muuite heur in te leven in de aander, vient Klaas.

Hij volgt de S.S.R. al stokmennig jaoren. Zeuven en een half jaor is 't onderhaand leden, as Ype Diekstra Klaas benaodert om veurzitter van de S.S.R. te wodden. Hij zicht d'r geliek een uitdaeging in. *'Mit omdat ik d'r de ruimte veur hadde'*, zegt Klaas. Besturen in 'boerekringen' dot hij dan al een schoffen niet meer. Een protte schik beleeft hij an et adviesburo dat hij anslutend begonnen is. *'Ik doe gien dingen waar ik gien energie van krieg!'*

Bij et waeterschap komt hij in de loop van de tied ok meensken van de S.S.R. tegen. Vanuut de boerengemienenschap is d'r verbiening mit schrievers en bestuurders van de S.S.R. Al wodde vanuut boerenkringen niet geliek begrepen dat Klaas eupen ston veur et veurzitterschap van de S.S.R. Et bin roerige tieden west, en die bin nog lang niet overwijd. Mar, d'r op weeromme

kiekend, hoort Klaas d'r evengoed een goed gevuul an over. Oflopen zeuven en een half jaor bin d'r routes dichtegood en ni'je routes eupend. Daor het Klaas van geneuten.

'*Waarom stop ie dan?*', vraog ik him. Klaas mient daj' in dit soort funkties blievend ver-ni'jen moeten. Ni'je meensken binnenhaelen veurkomt, wat Klaas 'bloedarmoede' nuumt. Op bestuurlik zowel as op inhooldelik nivo.

Stellingwarfs is een stok kultuur dat bij disse hoeke van de perveensie heurt. Om dit te beholen is 't now tied om stappen maeken, kikt Klaas veuruut. Et zal de keunst wodden om uut oonze schulp te kroepen en et lef te hebben, een ni'je weg in te slaon; de toekomstige generaosies moej' d'r bij betrekken. As dat niet lokt, kriegten we niet nóg es een kaans. Daorvan is hi'j overtuugd.

Verbiening kriegten en hopen mit jongeren

is veurweerde. Daor vaalt een slag te maeken. Et is niet goed as we d'r van uitgaon dat wat in et verleden daon is, de ienige weg is. Asof d'r gien aandere menieren zollen wezen. As we in et verlengde van hoe as et tot now altied daon is deurgaon doe'j' et, neffens Klaas, niet goed. Dan zol de boot wel es mist wodden kunnen. Wat tot now toe daon is, zo wil Klaas benaodrokken, is hatstikke goed. Alle krediet veur al die meensken die betrokken binnen (en west binnen). Die kun daor trots op wezen. Een stevig fundament is legd; et vertrekpunt veur de toekomst.

Neffens Klaas zal de S.S.R. in breder perspektief moeten gaon denken. Binnenskaemers moet op bestuurlik nivo de discussie angaon wodden. Verschil van inzicht mag d'r daorbij wezen; zels goed! Jan Oosterhof zee in 'Ovend nr 4' '*Zonder wrieving gien glaans!*'

Durf buten de kaeders te kieken, raad Klaas an. Zuuk ni'je wegen en meuglikhe-

Olsen

Nouri

den; et is een aandere tied. Et saemenwar-ken van de nije direktEUR mit veur et groot-
ste pat dezelde mitwarkers en vrijwilligers
stemt Klaas positief. Bewondering veur
veur hoe as die - mit ruimte veur diskus-
sie - op een eupen maniere verbiening en
saemenspel vormgift.

We bin nog niet uut die roerige tied, zoas
de bezunigings op de taelnota. Klaas is
daor ok niet bliede mit vanzels, mar hoe
gao ie d'r mee omme is de vraoge. Blijf ie
hangen in verontweerdiging en kruup ie in
'e slachtofferrolle. Of gao ie aktief kieken
naor hoe ie et geld aandere binnenharken
kunnen. Want d'r liggen gewoon aandere
meuglikheden. Al is dat uteraord een uut-
daeging. Zorg in elk geval veur een goeie
relaasie mit de meensken waor ie ofhaan-

kelik van binnen! Mit mekeer zuken naor
oplossings en meuglikheden.
'Stel ie bin direktEUR van de S.S.R. Wat zollen
jow speerpunten wezen?', leg ik Klaas veur.
Klaas begint te zeggen dat hij daorveur
niet et talent het. Maar hij zol him richten
op de groep van dattig tot vuuftig jaor,
waor neffens Klaas de 'armoede' zit. Wat
de jeugd angaot, vient Klaas dat daor al
wat moois in gang zet is. Kiender wodt now
gelokkig al wat leezems mitgeven. Daor
blijft bij stokmennig altied wat van hangen.
Kiek, daor gaot et om!

Onderweg naor de buterdeure slat Klaas
nog even of naor zien kantoor. Et wodt mij
wel dudelik, dat hij me zien dadde liefheb-
berije ok nog zien laoten wil; peerden.

Van de redaktie

Ni'je vertaeling kienderboek

Veur et vierde jaor laot de
Stellingwarver Schrieversron-
te een medern Nederlaans
kienderboek vertaelen in et
Stellingwarfs. In 2025 zal et
kienderboek Misjka van Ed-
ward van de Vendel ommezet
wodden in et Stellingwarfs
deur schrijfster Attie Nijboer.
Misjka het in 2023 de gool-
den griffel wunnen, ien van
de belangriekst priesen veur
kienderboeken. Et boek wodt
in tien taelen ommezet. In mei 2025 zal de
vertaeling prissenteed wodden. De schrie-
ver lat op zien webstee [www.edwardvan-
devendel.nl](http://www.edwardvan-
devendel.nl) weten dat hij d'r wies mit is.
Misjka wordt vertaald naor het... Stelling-
warfs. Via de bijzondere inzet van de Stich-

ting Stellingwarver Schrievers-
ronte, een stichting die zich
inzet voor de taal en cultuur
van het Stellingwarfs, zal het
boek dat ik met Anoush Elman
en Annet Schaap maakte in
mei 2025 in een eenmalige
oplage in die streektaal ver-
schijnen. Eerder gebeurde dat
al met boeken als Het lam-
metje dat een varkentje is van
Pim Lammers, De boom met
het oor van Annet Schaap en

Philip Hopman en De eik was hier van Bibi
Dumon Tak en Marije Tolman. Heel leuk!

Van de redactie

Stellingwarver optreden Klebienders veur bewoners woonzorgcentra

Kommende winter zal et trio De Klebienders optreden veur de bewoners van de zorgcentra in de Stellingwarven. De Klebienders bestaot uut drie acapella-zangers/straatmuzikanten uut Wolvege en omgeving.

In de winter van 2022-2023 het et Stellingwarfs trio De Flierefluiters de bewoners van woonzorgcentra in de Stellingwarven en Wilhelminaord een mooie middag bezorgd. De groep beston uut Karst Berkenbosch, Grietje Bosma en Mark Verbeek. Zij hebben de verzorgingshuzen een Stellingwarfs pergramma anbeuden mit meziek, lieties, gedichten en sketches in saemenwarking mit de Stellingwarver Schrieversronte. Et publiek geneut van disse middaegen en daaromme het de Schrieversronte besleuten om dat kommende winter nog es een keer weer te doen. Et trio De Klebienders was bereid om mit te warken. Intied hebben al een protte zorgcentra positief reageerd.

Aj' as zorgcentrum ok een optreden hebben willen, dan kuj kontakt opnemen via info@stellingwarfs.nl onder vermelding van optreden zorgcentrum. D'r wodt in overleg een geschikte daotum uutzocht.

Harmen Houtman

'Oolde zaoterdag'

Smoeke morgen bij de meester,
tekenen, prille keunstwarken
uut een pottien Oostindische ink
en waeterdunne ecolinevarve,

gién tietelroze nao een veurbield,
ik griep de vrijhied en
tover mien eigen fantesiewereld
mit een dunne kroontiespenne
en een kwassien dat vlaaikt mit pepier.

Eerdriekskunde, verbaozing over
de turfgrevers in de Veenkoloniën,
et ritmische stamp-liessien van dörpen
vlietig opslaon in mien onthoold.

Tegen twaelven draevende op huus an,
beppe harkt nao de soepenbrij
plichtsgetrouw rechte lijnties
in et zaand onder de legusterhede,

pake's nette boezeroen veur zundag
ligt al klaor op de 'veurkaemer' stoel,
verlangend naor zien dikke ronde boek...

Ark veur karkewark – 7

Bij'tieden kan 'k lange ommeklongelen bij' et ommezetten van mar ien woord. Et overkwam mij ok bij lied g10 uut et Liedeboek veur de karken. Votdaolik de eerste riegel van dat lied gaot zo: "Soms groet een licht van vreugde (...)."

Now staot 'soms' wel in et Stellingwarfs wordeboek, mar veur mij het et een té Nederlaanse klaank. Daorumme bruuk ik liever et woord daor ik dit stok mit begonnen bin: bij'tieden. Mar ja, jim hebben al deur dat 'bij'tieden' in plak van 'soms' hiel goed kan in een gewone tekst, liekas een verhael, mar dat ligt hiel aandere in een lied, daorin et ankomt op de melodie én veural ok et tal lettergrepen.

De aandere woorden in et kotte eerste zinsdiel van et lied laoten heur neffens mij niet inkotten, dat ik mos veur 'soms' een aander woord van ok mar iene lettergreep zien te vieren. Dat vul nog niet mit en ik vraoge mij zels of of mien uutaendelike keuze wel de goeie is: daegs.

Et het ommers een hiel aander betekenis. Et bruken van 'soms' hoolt in dat dat wat daarop volgt niet altied veurkomt, mar zo now en dan es. Daegs betekent 'overdag' en zol dan inholen kunnen dat et elke dag veurkomt. Mar omreden in et vervolg et woordtien 'as' (als) staot, vun ik dat ik 'daegs' bruken moch. Mar ik zol graeg van jim alternatieven veurslegen kriegien. Dat gelt ok veur et woord seizoen; neffens et wordeboek komt dat in et Stellingwarfs sporadisch veur. Ik heb gien alternatief vieren kund. Jim??

In vas drieje knapte ik wat of op et woord 'heerlijkheden'. Zeker, et staot in 'de dikke Bloemhoff, mar de kombinaosie 'lilies beklieden mit heerlijkheid', dat vun ik een wat vrende zegswieze. En as ik, zeker in disse donkere daegen, morgens de kraante uut de busse haele, dan kiek ik buten, tiedens de vuuftien meter naor die brievebusse, zo now en dan es naor boven en zie daor de kleine lochies in altied weer dezelde fermaosie tegen de donkere locht. Daorumme maekte ik van de eerste riegel van vas drieje: Hij die de donk're hemel mit sterrepracht bezi'jt (..).

De leste regel van dat vas is 'Hij voedt ons uit zijn hand'. Ik hebbe d'r veur keuze de aktie van oonszels uutgaon te laoten: Wij eten uut zien haand.

Ja, en dan de 'wijnstokken' en 'vijgeboom' uut vas viere. In oonze tuun he'k ok kleine droefies en disse zoemer hadden we iene viege, mar Nederlaand tilt niet op van wienstokken en viegebomen, dat ik hebbe ok hier de dichterlike vrijheid neumen en zuke zels een beschrijving die de bedoeling van et lied toch aorig weergeeft.

Ok in dit vas he'k een aktie meer naor oonszels toeschreven: van 'zijn lof krijgt stem in mij', maekte ik "ik zing veur him mien lied."

Volgende blad links Ned; rechts Stell.

Soms groet een licht van vreugde
de christen als hij zingt:
de Heer is 't die met vleugels
van liefde hem omringt.
Loopt alles ons ook tegen,
Hij zal ons 't goede doen,
Hij geeft na donk're regen
een mild en klaar seizoen.

Goddank, wij overdenken
't geheim van onze Heer,
het heil dat Hij wil schenken,
dat nieuw is altijd weer.
Bevrijd van onze zorgen
begroeten wij de dag
en vrezen niet de morgen,
wat hij ook brengen mag.

Hij die met heerlijkheden
de leliën bekleedt,
zal ook zijn kindren kleden,
Hij kent ons lief en leed.
Geen schepsel wordt vergeten,
Hij houdt het al in stand,
die vogels geeft te eten,
Hij voedt ons uit zijn hand.

Al zal geen wijnstok dragen,
geen vijgenboom zijn vrucht,
al ligt het veld te klagen
onder een lege lucht,
God doet zijn hand toch open,
zijn lof krijgt stem in mij.
Daar ik op Hem mag hopen,
ben ik alleen maar blij.

Daegs winkt een locht van wille
de christen as hij zingt.
De Heer is 't die mit vleugels
van liefde him omringt.
Lopt alles oons ok tegen
Hi'j zal oons 't goeie doen.
Hi'j gef't nao donk're regen
een klaor en locht seizoen.

Goddaank wi'j meugen leven
mit liefde van de Heer.
Et heil dat hi'j wil geven
dat ni'j is altied weer.
Bevrijd't van oonze zorgen
beginnen wi'j de dag;
niet bange veur de morgen
wat die ok brengen mag

Hi'j die de donk're hemel
mit sterrepracht bezi'jt.
zal veur zien kiender zorgen
Hi'j is 't die oons bevrijd't.
Gieniene wodt vergeten
Hi'j hooft et al in staand.
Die voegels gef't te eten
wi'j eten uut zien haand.

Al wil gien struuk meer gruuien
ligt alles op zien kaant' -
is d'r verlet van bujjen
mar komt d'r zunnebraand:
God döt zien haand toch eupen
ik zing veur him mien lied.
Wi'j meugen op him hopen
op Him, ja him alliend.

Kroonjuwelen

Herinnerings an een vekaansie mit vrunden naor Česká republika (Tsjechië)

Zolang as we rieden - mit de airco an - hindert et oons niet, dat et achtendattig graoden is. Mar as we veur *'Autocamp Slavoj'* in *Litoměřice* uutstappen, is't krek of stappen we in een hietelochtoven. Al gauw zwieten we as otters. Toch zullen we overleggen moeten wawwe doen gaon. Zol d'r wel plak wezen? Want et staot d'r tjokvol mit tenties; daorbij een hiel 'nust' moters. Een moter-clup?

We zien halfblote meensken ommelopen, een varken an et spit - waoras de rook van ofslat - en een staepel bierkratten.

Mit *'Born To Be Wild'* van *'Steppenwolf'* uut luudspreekers, krig ik een *'Easy Rider'*- déjà vu.

Klaasje gooit in de groep: 'Willen wi' hier aenliks wel staon?'

We overleggen een schoffien mit mekeer, as d'r een jonge vrouw op oons toelopen komt. Zo te zien iene van de motermoezen. Onder de tattoos, lang blond haar, een nogal kot ofknipte spiekerbroek mit d'r boven een boerebusdoek om heur 'juwelen' wat te plak te hollen.

Wietse gef't mij een por in 'e ziede en zeg't

- krek wat te luud - 'Dan is't thuus mar behelpen Kjest!' As deur een wapse steuken reageert Japke. 'Gao toch weg Wietse! Wat wil ie now dan nog! Aj' et bedde allien mar roeken, val ie al in slaop!' Lachen vanzels. De vrouw lacht ok, nikt naor de sticker op 'e camper, en zeg't: 'Ah Appelsche! Goed volk! Ik kom uut Blesdieke!' Wietse het intied een kop as een biete kregen, now hi' deur krigt dat zi' him verstaon hebben moet. 'Jim twiefelen, zo te zien', gaot zi' onverstuurber veerder. 'Hielemaole niet neudig! Et is hatstikke noflik op 'e camping! Jim kun' d'r gerust bi'kommen staon. Plak zat!' 'Waoromme zollen we dat aenliks ok niet doen?' zeg ik, wiels ik oons gezelschap moonster. Wietse nikt, hi' is't vot-en-daoliks mit mi' iens. Disse vrouw drokt blikber bepaolde knoppen bi' him en mi' in, die oons anvieteren en gao et aeventuur an. Veur non-verbaol overleg kikt Japke Klaasje even recht in 'e ogen an. Daorbij nikt zi' gelielktiedig mit heur heufd naor Wietse en mi'. Vrouwluden hebben gelielk deur dat manluden mit een natte vinger te liemen binnen. In dit geval die van disse mooie vrouw.

'Now dan moe'n wi' et d'r mar op waogen!' besluit Klaasje mit een kniepoge naor Japke.

Et wodt een noflike aovend bi' et kaampvuur an 'e revier. Wi' eten d'r goed van en et bier is ok dik in odder; de wietdaampen nemen wi' op 'e koop toe. Klaasje en Japke vienen et wel wat een vrijgevochten bende. Stokmen-nig nemen mit 'niks-om-et-lief'

een duuk in et waeter. De vrouw die oons anviederde d'r bij te kommen staon, is heur boerebusdoek onderhaand argens kwietraekt. Wietse en ik vienen et niet al te bezwaarlik. Klokslag elf ure is z'ij et, die weten lat dat et vanof now stille wezen moet. Geliek wodt de meziek uutzet.

De aandere morgen is 't al vrogge een drokte van belang as iederiene uut de tenties kruupt. Zowat elkeniene is in 'e blote kont onderwegens naor de wasruumte. Manluden, vrouwluden gewoon mit mekeer onder de does. Ok dit het wel wat, vienen Wietse en ik. De vrouwluden in oons gezelschop bin d'r niet hielemaole wild van, moet zegd wodden. Ze bleiven wat langer in de camper waachten tot iederiene klaor is mit doesen. Toch vertelt Klaasje bij de koffie, dat d'r een grote Tsjechische kerel naost heur onder de does ston.

Een 'dèjà vu', want een jaor eerder hadde z'ij zoks in Frankriek ok mitmaekt. Mar doe was z'ij et die bij een Belg onder de does stapte. Z'ij docht dat ik et was, mar deur de mist zag z'ij dat niet. Van achter pakt ze de man omme middel en kriebelt zien boek. As Klaasje omkikt en mi'j staon zicht schrikt ze, raost en lat de man los.

De Belg zee *'Het was best plezant madamme.'*

De Tsjech zee *'Dobré ráno pani.'*

'Misschien wol hi'j ok wel graeg daj' zien boek even kriebelen zollen', perbeer ik lolig te wezen. Wietse oppert dat et ok een aander verzuuk west wezen kan. Mar as wij et op Internet opzuku, bliekt et gewoon *'Goedemorgen mevrouw'* te betekenen.

Wietse vragt nog an Klaasje of de man bepaolde kwaliteiten zien laoten het, waoran heur man niet voldoen kan. Mar neffens Klaasje het vergeliekend werenonderzuuk niet de gedaachte opleverd, heur man in te ruilen veur disse Tsjech. 'Waor ha'k mien ofdaankte man dan laoten moeten? D'r zit ommes gien trekhaoke an 'e camper'.

Ik hael mien schoolers op.

Kesteele Karlštejn (Karlstein).

Volgens plan rieden we naor een camperplak in de buurte van kesteel *Karlštejn* (Karlstein). Tsjechië het een protte mooie kestelen, mar d'r wodt beweerd dat kesteel Karlstein et mooiste en beroemdste van hiel Tsjechië is. Daorum willen wij daar beslist naor toe.

Et kesteel is bouwd in 1348 deur de Boheemse koning en Roomse keizer Karel IV, as plak veur de keuninklike schatten en heilige relikwieën. Et pronkstok van et kesteel is de *'Kapel van et Heilige Kruus'*, waoras de Tsjechische kroonjuwelen beweerd wodden.

Ok disse dag is't weer hatstikke waarm. Daorum besluten we - veur dawwe oons waogen an de klim - eerst een draankien te bestellen bij een kefé mit een smoek terras. Krek veur de bocht waoras et steilste stok van de klauterperti'je naor et kesteel begint.

Wij hebben de kont nog mar krek an 'e stoel as d'r al een kelner veur oonze neuze staot. Mit hanen, voeten en een mengelmoesien van Stellingwarfs en Duuts, maekt Wietse dudelik dat et een Tsjechisch biertien wodden moet. Per slot

staan de Tsjechen bekend as de grootste bierkenners van de wereld. In de stad *Plzeň* (Pilsen) wodt ommes al bier brouwd vanaf de dattierende eeuw. 'Pivo?' (bier)' vragt de kelner. Toegelijk stikken Wietse en ikke de doeme omhogens.

Wiels de kelner zien opdracht an et waormaeken is, ontstaot d'r konsternaosie.

Wegens wat d'r gebeurt op et pad naor et kesteel. Vlak veur waoras wij op et terras zitten. Wij zien een kalmpjes riedende auto mit de achterkleppe eupen. Kot daar achter lopt een blonde vrouw die heur uterlikheden in een flinterdun zoemerjurkien op een behaegzieke maniere uutraegt. Onder de achterkleppe van de auto zit een man mit een camera. Ok bezieden de vrouw lopen mannen mit camera's. Zol et een bekende Tsjechische wezen die heur sporen in de meziek, spot of op tillevisie verdiend het?

Mar dan - ie kunnen et haost niet ofkieken zo rap - trekt zij et 'haost-niksie' over heur blonde maonen hielemaol uut. Zij het dan allienig nog heur 'high-heels' leerzen an. Mit et volle zicht op heur 'kroonjuwelen' lopt zij nog utbundiger flanerend veerder. Gejoel en gefluit stiegt op vanaf et terras. Vanuut mien ooghoeke - ik kan ok haost mien ogen niet ofholen van de weelderige vrouw - zie ik de kelner an kommen lopen. Mit - naor wij annemen - een blad mit oonze 'pivo's.' Hij het de gang d'r aordig in. Zo te merken blieven ok zien ogen plakken an et medel dat heur pronkstokken in de etalage zet. Meuglik is't daordeur. In elk geval zicht hij et hengsel van de tasse van de vrouw an et taofeltien tegenover oons over et heufd. Mit de punte van zien schoe haokt hij d'r in. Omdat et hengsel ok om 'e taofelpote zit, bin de gevolgen groot. Ie zien de schrik in zien ogen as hij markt dat zien voete vaastehaokt.

We heuren him 'hovno' ('shit') roepen. Mar et kwaod is dan al gebeurd. Kotte tied hangt hij zoe'n betien horizontaal stille in de locht. Wiels et blad mit glaezen en fles-

sies de inzette snelhied kotte tied deurzet. En zolange de man et blad ondersteunt, is d'r niks an 'e haand vanzels. Mar die ondersteuning vaalt now ommes vot. Een peer tellen zweeft et blad ienpaerig-rechtlienig deur. Lao'we zeggen 'op thermiek.' Mar die bliekt op dit niveau van de barg niet zo stark dat et deurzweven blijft. De zwaorte-kraacht krigt vat op et blad.

Neffens Isaac Newtons gravitaosiewet - publiceerd in zien wark '*Philosophiae Naturalis Principia Mathematica*' op 5 juli 1687 - is die ommes $9,81 \text{ m/s}^2$! Wie wet dat now niet!

Mit een hadde klap dondert et blad boven op de koppies en glaezen op 'e taofel naost die van oons. Bewies in de praktijk recht veur oonze ogen. We kunnen daorme vaastestellen dat Isaac Newton hielemaole geliek hadde; empirisch bewezen. Et kan de hadde klap west wezen. Kan ok wezen dat de opnaemes as slaegd beschouwd wodden. Dat zuwwe nooit te weten kommen. Mar de vrouw wodt geliek et dunne japonnegien toewurpen. Rap trekt zij et weer an en springt in de auto, die mit een bloedgang votstoeft.

Et terras blijft achter, as was d'r een bom ontploft. Veural et taofeltien waarop oonze bestelling laand is. De man en vrouw die as daar zitten bin driefnat van et bier. Et haor as kwammen ze krek onder de does weg; kleren driefnat. De vrouw - zo te zien iene waoras gien haortien vekeerd zitten mag - raost as een maeger varken. Hollaanders, want de vrouw ropt: '*Oh Herbert mijn prachtige creatie is helemaal naar zijn grootje. Dit nemen we niet hoor! Wat een klungels hier!*' Et liekt of et heur hielemaol ontgaon is dat et een saemenloop van omstanigheden is. Dat et d'r uutzicht as een tafereel van Jan van Haasteren, is zo klaor as een klontien. Et het d'r van weg dat de man niet het durven kieken naor de vrouw die heurzels krek roem bloot geven het. Zien 'freule' zal daar wel niet van diend west wezen. De twie

lieken niet te passen in disse vertoning. Want de man bezweert dat hij d'r wark van maeken zal.

Wij liggen dubbel. De kelner het him niet bezeerd, maekt hij oons lachend dudelik. Et spiet mi'j duvels da'k gien foto maekt hebbe van de naekende vrouw; laoten wi'j heur Eva numen.

Dat komt mit deur Klaasje. Die keek mi'j an op een maniere van: 'Ie laoten et zeker wel hè!' Mar veural deur et zien van de kelner die even 'stille in 'e locht hong', wiels et blad mit glaezen deurvleug. Et maekte da'k

d'r aenlik gien sekonde an docht, de camera te pakken. Zoe'n tafriel maek ie nooit weer zo mit, vaalt niet vaaste te leggen! Dat moej' 'live' zien hebben. Daordeur zal et lastig wodden, de lezer te overtugen dat et warkelik zo gaon is.

Wietse en ik bin d'r wel van overtuugd, dat de Tsjechische kroonjuwelen in de *'Kapel van et Heilige Kruus'* naor alle waarschienlikhied niet tippen kunnen an die wi'j hier vlak veur oonze neuze krek al zien hebben.

Van de redaktie

Twie zaoterdagen Kursus Stellingwarfs veur beginners

De Kursus Stellingwarfs veur beginners gaot ankem jaor op zaoterdagmorgen 25 jannewaori en zaoterdagmorgen 8 feberwaori uut aende in et ni'je gebouw van de Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 20 in Berkoop. De lessen duren van half tiene tot 12.00 ure.

Et is een kursus speciaal veur meensken die de Stellingwarver tael niet van huus uut mitkregen hebben. Een aorig groepien meensken het him al anmelded, mar d'r kun nog een peer kursisten bi'j.

As jim belangstelling hebben veur disse kursus Stellingwarfs veur beginners, moej' even een mailtien sturen an info@stellingwarfs.nl of jim kunnen ok even bellen tiedens kantooruren 0516-451108.

Vaeke wodde disse kursus zes week geven op de maendagaovend, mar omdat vule meensken niet meer zo lange willen, hebben wi'j d'r veur keuzen om de kursus op twie zaoterdagmorgens te geven.

De Stellingwarver Schrieversronte gef't alle inwoners de kaans om deur disse kursus ommenocht kennis te maeken mit de Stellingwarver tael en kultuur. D'r is de laeste jaoren al mar meer belangstelling veur et Stellingwarfs en veur et Nedersaksisch, waar et Stellingwarfs, krek as et Grunnings, et Drents, et Sallaands en et Aachterhoeks bij heuren.

De Schrieversronte het erveren docenten, die op alle onderdielen van de tael ingaon: grammatika, spelling en schrieveri'je, mar ok geschiedenis en de netuur in de Stellingwarven kommen an bod.

Aj' iene kennen die belang het bi'j een kursus as disse, dan kuj'm diegene ok zels verwiezen naor de Schrieversronte.

Harmen Houtman

Rondom Kast

Et wodt zo staorigan een tredisie dawwe in december aargens naor een kastmark gaon. Et gevuuul van kast begint al vroeg. Op et aende van oktober liggen overal kastartikels in een protte winkels. De tuuncentra bin al meer as twie maond veur 25 en 26 december doende mit de grootste kastbomen, de mooiste snijlaandschoppen en de prachtigste arresleden mit ien of twie rendieren d'r veur. De grote marken in de lanen om oons henne beginnen al in de laeste weke van november. Eins gaot et niet alliend om die twie daegen, mar om wat locht in de duustere wintertied te brengen.

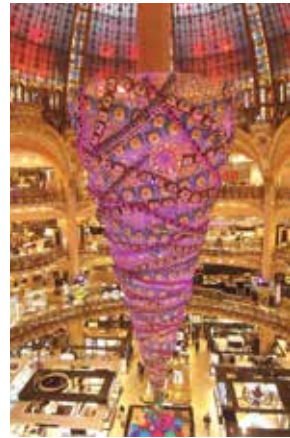
In pattie winkels in et butenlaand, veural in Skandinavië, kuj' et jaor deur spullen veur

Versiering in et Franse Lille

de kast kopen. Neffens de Finnen woont de kastman in Laplaand en is ie daor ok geboren. In Rovaniemi kuj' midden in de zoemer naor de kastman. Hij huust daor in zien 'eigen dörp', Santa Claus Village, op de Poolcirkel. De oolde baos zit op een mooie troon as de toeristen in kotte broek bij him langes lopen. Kiender nemt hij op 'e schoot, oolden willen mit him op 'e foto. Et toppunt van de haandelsgeest is daj' dan al kaorten versturen kunnen naor familie en kunde, die tegen et aende van december bij de ofzender ankommen.

Een peer keer reisden we rond et begin van december naor Frankriek. Wat daor veural opvaalt bin de geweldige etalages van de grote werenhuzen van Peries. Et lopen bij Galeries Lafayette langes is een belevenis. Wat veur geweldige sprokies en ere zaeken de etaleurs elk jaor opnij bedocht hebben is onvergetelik. De grootste kastmark is die van de Champs Elysees. Die is wel een peer kilometer lang. Naost de gebrukelike feestartikels valen de enorme brokken noga op. Ze bin d'r in allerhaande kleuren, mit en zonder neuten. Et waeter leup mij deur de mond. Lille, dat vlak over de Belgische greens ligt, was ok al vroeg in kastsfeer. Omdat daor mar iene mark was, stonden jow een hiel schoft in de riegel. Et is oons alliend op vrijdagaovend slaegd om op die mark te kommen.

Galerie Lafayette, Peries

Twie mokken glühwein

De aldermooiste marken vief ie in Duutslaand. 'Weihnachten' wodt overal uutbundig vierd. Pattie grote steden as Berlien, Keulen en München hebben wel zes of meer marken. Pattie bin opbouwd neffens een thema. Zo vief ie in Bremen op Schlachtekade an de Weser een Piratemark. Pattie veustellings lieken zo uut een film te kommen. Alles in stiel. Aachter de teunbaank van et Glühweinstallegien staot een zeeman mit een mooie hoed op. Jow kun op een boot klimmen en d'r bin pofte kestanjes te koop, d'r liggen verlochte schippen.

Iene van de hoogtepunten op een kastmark, aj' d'r van hollen, is een mok Glühwein.

Disse draank bestaot uut witte rooie of witte wien. Daor deurhenne zit keniel en kruudnaegel, steranies en suker of hunnig. Pattietoeren doen ze d'r ok nog schellen van citrusvruchten deur of een scheut rum. Dit goetien wodt verhit tot 70 °C. Niet

vule hoger want bij 78 °C verdaampt et. Uutaendelik zit d'r zoe'n 13 % alcohol in. De mokken waor et in schonken wodt bin per kraampien anders. Soms staot d'r een jaortal op. D'r is volk dat zo vule meugelik van die mokken speert. De meeste drinkers leveren ze weer in en kriegten et staosiegeld van € 2 tot €3 weeromme. As et koold is, mag ik et graeg drinken. Kleine perbleempies bin de dampen die opstiegen uut de kop. Daor begin ik van te hoesten. Maekt niet uut, ik giet et mit smaek deur et kielsgat. Glühwein heurt bij de sfeer op zoe'n mark.

Eten kuj' vanzels volop op de kastmarken. Gebruikelik is de Bradwürst, dan bin d'r de Reibekuchen, een soortement pannekoken van raspte eerpels. Bizunder is ok de Raclettekeze. De ronde keze snieden ze deur de midden en iene kaant wodt in et vuur verwaarmd in een speciaole oven. Nao een schoffien raspen ze van de zaachte keze een laogien of. Ze eten disse raspte keze mit eerpelties in de schelle, augurkies en zulversiepels, die tegere mit de keze verwaarmd wodden. De keze het een lichte smaek mit een neutachtig aroma.

Opvalend op de Duutste kastmark is de kastpiramide. Dat is een soortement drijmeule van hoolt. De hoogsten meten 13 meter. D'r wodt wel zegd dat ie de veurloper is van de kastboom. De piramide, die van oorsprong uut et Ertsgeborgte komt, bestaot uut verschillende laogen boven mekeer. Op de laogen staon bielties van kastfiguren, engelties, de kribbe mit et kientien, de drie keunings en soldaoten.

Et dri'jen van de kleinere piramides kwam van oorsprong van keerzen. Zij leuten deur heur opstiegende waarmte een soortement van propeller op de top dri'jen. Daordeur kwam et gehiel in beweging. Op een echte Duutse kastmark zal ie d'r staon.

Iene van de mooiste en grootste kastboomen zag ik in Berlien. Doe we daor in 2007 es een peer daegen te gaast weren kwamen we an in et gigantische Hauptbahnhof. In de metershoge hal ston een boom mit duzenden bielties van Swarovski-glas. D'r onder laggen sieraoden en steerns. Alles schitterde, dri'jde en pronkte. De onderkaant was bescharmd deur glas, zodaj' d'r niet an kommen konnen. Vanzels stonnen d'r beveiligers bij'.

Ok in oons eigen laand kuj' genieten van de sfeer om kast henne. Daenk es an Deventer mit zien Dickens-spektaokel sund 1991. In die stad bin half december de middeli-euwen weeromme. Jaoren leden stonnen we morgens vroeg in de riegel. De hanzestad wodt in twie daegen deur meer as 120.000 bezukers bezocht. In et Bergkwartier straampelen warkluden en dronken volk. D'r speulen weeskiender, de zunige Scrooge lopt d'r en Oliver Twist. D'r doen een kleine duzend akteurs mit, waaronder buurtbewoners. Een grote keuze an klerao-sie ligt klaar. Aj' eindelijk de straote inlopen

Dickens op'e Lemmer 2022

kunnen, bij' in een soortement van ere wereld belaad. Jow wo'n anklaampt, d'r wodt bedeld en 'et oolde volk' wil mit je praoten over heur aarme bestaon.

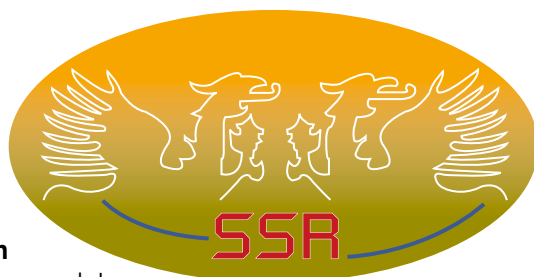
Zokke feesten bin d'r ok in Schiedam, Druten, Kampen, in et Ingelse Rochester, woonplak van Charles Dickens en Lemmer. In dat Friese plak geneuten we twie jaor leden van alle figuranten, die daor een wonderlik feest van maekten. Et was gloepense koold en ie konnen waarm wodden deur de vingers om 'e kop sukelaomelk te slaon. Soldaoten leupen een mars, in een stegien wodde de haand ophullen veur een peer centen, de smid was doende boven zien aambield, een vrommes zat achter een oolde ni'jmesjiene.

Die donkere tied van december wodt overal zo mooi en feestelik meugelik maekt. Struun es rond op een peer marken, pak de koffers es veur een peer daegen. In disse tied is d'r meer as peperneuten en euliebollen.

Abonnement

De Ovend komt zes keer in et jaor uut.
Een abonnement kost 20 euro en wodt
automatisch ofschreven. **Heb ie zels al een
abonnement mar vien ie et mooi om iene een
abonnement op De Ovend te geven?** Dat kan vanzels!

Dit abonnement hoolt nao een jaor weer op,
allienig as de ontvanger - van et kedo-abonnement angeft dat hi'j of zij abonnee blieden
wil, lopt et deur. Et anvroagen van een abonnement kan deur et invullen van onderstaond
formelien: Dizze bon kuj' in een envelop doen en opsturen an:

Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraat 20, 8421 PE Oldeberkoop

----- ✂ -----
Ja! Ik neem een abonnement op De Ovend.
 Ik geef een abonnement op De Ovend kedo.

Aachternaeme: .....

Veurlatters: .....

Adres: ..... Toevoeging: .....

Postkode: .....

Woonplaetse .....

Tillefoon: ..... Emailadresse: .....

Ik machtig de Schrieversronte om et abonnements-
geld of te schrieven van mien baankrekening; IBAN: .....

Daotum: ..... Haandtekening: .....

Ik geef een abonnement op De Ovend kedo. (As et van toepassing is)

Aachternaeme: .....

Veurlatters: .....

Adres: ..... Toevoeging: .....

Postkode: .....

Woonplaetse .....

Tillefoon: ..... Emailadresse: .....

OTTO, HEER VAN BUIL

DEUR: FRANK SPIJKERS

ZO VERDRIETIG

Boe hoe hoe, hoe, hoe...
Zo sneu! Een omke die hij
nooit kend het...

Het maximale uit ondernemerschap halen?

→ Kijk op www.flynth.nl

Flynth. Het beste advies dat we je kunnen geven.

 Flynth